

Projekt

z dnia 26 marca 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ**

z dnia 19 lutego 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 49) Rada Gminy uchwala:

§ 1. Przyjąć „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Wójtowi Gminy Goczałkowice-Zdrój.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr

Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój

z dnia 19 lutego 2025 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny

na lata 2025-2027

I. WSTĘP

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zgodnie z art. 176 pkt 1. Program jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny realizowanego w Gminie Goczałkowice-Zdrój w latach 2022-2024.

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków. Dzieci potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych, których obowiązkiem jest zapewnienie im opieki i odpowiednich warunków do harmonijnego rozwoju. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z art. 176 pkt 1, obowiązuje gminy do realizacji zadania jakim jest opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Pomoc rodzinom powinna być świadczona przy zachowaniu zasad wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań. Pozostawienie rodzin przeżywających kryzys bez odpowiedniego wsparcia spowoduje wzrost zjawiska degradacji rodzin i skutkować będzie konsekwencjami na wielu płaszczyznach, gdzie najbardziej ucierpią dzieci, ich rozwój i dalsza przyszłość. W celu zapobiegania i rozwiązywania istniejących problemów z jakimi borykają się rodziny, a także by móc je kompleksowo wspierać należy opracować gminny program wspierania rodziny, którego realizacja jest zadaniem własnym gminy i zakłada kontynuację działań profilaktycznych na rzecz rodziny poprzez doskonalenie metod pracy z rodziną oraz wprowadzenie nowych form pomocy rodzinie w zależności od potrzeb.

II. UWARUNKOWANIA PRAWNE REALIZACJI PROGRAMU

Zadania przyjęte do realizacji, w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (t.j. Dz. U. Nr 78, poz. 483);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 424);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283);
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1923)
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993)
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Goczałkowice-Zdrój na lata 2021-2027,

- Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025

III. CHARAKTERYSTYKA PRZESTRZENNO- DEMOGRAFICZNA GMINY GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ

Goczałkowice-Zdrój to miejscowość uzdrowiskowa o powierzchni 47,4 km² położona w południowej Polsce, w województwie śląskim, w powiecie pszczyńskim. Goczałkowice-Zdrój położone są w regionie Doliny Górnej Wisły, kilometr od brzegu rzeki Wisły. Od południowego wschodu otaczają je pasma Beskidu, od północy rozległe Lasy Pszczyńskie. Gmina leży nad Jeziorem Goczałkowickim, będącym głównym źródłem wody pitnej dla Górnego Śląska. Ilość mieszkańców w gminie na dzień 31 grudnia 2024 r. wynosiła 6568 mieszkańców, z czego 3379 stanowiły kobiety i 3189 mężczyzn. Uzyskanie wszelkich informacji na temat rodzin, liczby członków rodzin możliwe jest dzięki m.in. statystykom, Narodowemu Spisowi Powszechnemu Ludności i Mieszkań.

IV. DIAGNOZA SPOŁECZNA RODZIN ZAMIESZKUJĄCYCH NA TERENIE GMINY GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ

Instytucją realizującą szeroko rozumianą pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, doświadczających problemów zakłócających samodzielne funkcjonowanie przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju. Beneficjentami pomocy społecznej w naturalny sposób stają się osoby i rodziny, które nie radzą sobie z zaspokajaniem swoich potrzeb nie tylko pod względem ekonomicznym, ale także te, które przeżywają trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Według definicji wskazanej w art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej rodzina określana jest jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”.

Źródłem przedstawionych poniżej informacji są sprawozdania, materiały oraz informacje pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju, a także dane udostępnione przez inne instytucje. Przedstawione poniżej dane będą dotyczyły stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.

Z analiz danych sprawozdawczych prowadzonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju wynika, że niezbędna jest praca w zakresie wsparcia rodzin z gminy Goczałkowice-Zdrój na różnych płaszczyznach.

Poniższe tabele obrazują liczbę mieszkańców gminy Goczałkowice-Zdrój (tab.1) oraz liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024 z wyszczególnieniem liczby posiadanych przez nich dzieci (tab.2).

Tab. 1 Liczba ludności zamieszkałej na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój w latach 2022-2024

Liczba ludności zamieszkałej na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój w latach 2022-2024			
	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Liczba ogólna mieszkańców	6607	6576	6568
Liczba kobiet	3397	3381	3379
Liczba mężczyzn	3210	3195	3189
Liczba urodzeń	53	43	41
Liczba zgonów	56	69	64

Źródło: dane statystyczne ewidencji ludności Urzędu Gminy Goczałkowice-Zdrój

Gminę Goczałkowice-Zdrój na dzień 31 grudnia 2024 roku zamieszkiwało 6568 mieszkańców. Analizując dane zawarte w tabeli nr 1 zauważa się, że w latach 2022-2024 liczba ludności gminy Goczałkowice-Zdrój miała tendencję malejącą. W 2024 r. Gmina Goczałkowice-Zdrój liczyła 6568 mieszkańców (8 osób mniej niż rok wcześniej), najwięcej zaś w 2022 roku. Według danych Urzędu Gminy Goczałkowice-Zdrój rok do roku odnotowuje się spadek urodzeń dzieci. W roku 2024 r. urodziło się ich 41, w roku 2023 r. 43 dzieci natomiast w 2022 r. 53 dzieci. Liczba zgonów z kolei, biorąc pod uwagę

wyszczególnione lata najwięcej przypadła na rok 2023, a najmniejsza na 2022. Niewątpliwie można mówić o spadku populacji, ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego powoduje ubytek naturalny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju na dzień 31 grudnia 2024 roku objął wsparciem 158 rodzin, w tym 266 osoby w rodzinach (tab. 2).

Tab. 2 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024

Rok	Ogółem rodzin	Liczba osób w rodzinach	Rodziny z 1 dzieckiem	Rodziny z 2 dzieci	Rodziny z 3 dzieci	Rodziny z 4 dzieci i więcej
2022	147	234	8	12	0	2
2023	179	297	7	15	3	1
2024	158	266	9	7	2	1

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek udzielenia pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Analiza ilości rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju w ciągu lat 2022-2024 pokazuje, że najwięcej rodzin korzystających z pomocy społecznej przypada na rok 2023, a najmniej na rok 2022. Z powyższej tabeli wynika, że najliczniejszą kategorię stanowią rodziny z dwójką dzieci, najmniejszą – rodziny wielodzietne z czwórką dzieci i więcej. Dane liczbowe zawarte w tabeli nr 2 wskazują, że liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w roku 2024 r. zmalała. Niewątpliwie ma na to wpływ fakt wdrożenia rządowego wsparcia finansowego dla rodzin z dziećmi w ramach min. Programu 800+, Programu Dobry Start i Aktywny Rodzic. Również Rodzinny Kapitał Opiekuńczy przyczynił się do jakości życia rodzin i polepszenia ich kondycji materialnej. Prawo do świadczeń w systemie pomocy społecznej jest w większości przypadków uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, które weryfikowane jest co 3 lata i ogranicza dostęp do świadczeń. W związku ze wzrostem najniższego wynagrodzenia dochód na osobę w rodzinie staje się wyższy od ustawowego kryterium kwalifikacyjnego, co przyczynia się do spadku liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej borykają się różnymi problemami, które najczęściej wynikają z długotrwałej choroby, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemocy stosowanej w rodzinach oraz choroby alkoholowej. Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej z podziałem na rodzaj trudnej sytuacji życiowej (tab. 3).

Tab.3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024 z podziałem na przyczyny trudnej sytuacji życiowej.

L. p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2022 rok	2023 rok	2024 rok
1.	Ubóstwo	70	34	33
2.	Bezdomność	2	2	4
3.	Bezrobocie	39	22	20
4.	Długotrwała lub ciężka choroba	126	111	119
5.	Niepełnosprawność	12	66	70
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach:	131	122	122
	niepełnych	35	8	7
	wielodzietnych	12	1	1
7.	Przemoc w rodzinie	3	4	3
8.	Alkoholizm lub narkomania	30	26	18
		0	0	1
9.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	1

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczalkowicach-Zdroju

Jak pokazują dane w powyższych tabelach najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, na drugim miejscu plasuje się długotrwała lub ciężka choroba, kolejną przyczyną to niepełnosprawność. Poważnym problemem występującym wśród świadczeniobiorców jest również bezrobocie, jednakże jak można zaobserwować od 2022 roku wśród beneficjentów tutejszego Ośrodka Pomocy Społecznej nieznacznie zmalało. Należy jednak wziąć pod uwagę, że niewątpliwie istotnym problemem jest występujące bezrobocie ukryte dotyczące osób nieaktywnych zawodowo, które nie są objęte ewidencją, nie figurują w powiatowych urzędach pracy jako poszukujące nowego zatrudnienia. Niezależnie od rodzaju bezrobocia, każde z nich jest poważnym problemem społecznym, który rodzi wiele negatywnych skutków.

Zauważa się, że z upływem lat zmniejsza się także liczba rodzin z problemem alkoholowym oraz liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy tutejszego Ośrodka Pomocy Społecznej. Bardzo często zdarza się, że w jednej rodzinie występuje kilka powodów trudnej sytuacji jednocześnie. Różnorodność powodów przyznawania pomocy społecznej jest duża, świadczy to o konieczności kontynuowania kompleksowych działań na rzecz wsparcia rodzin.

Tab.4 Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024 z podziałem na przyczyny trudnej sytuacji życiowej.

L. p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2022 rok	2023 rok	2024 rok
1.	Ubóstwo	4	3	3
2.	Bezdomność	0	0	0
3.	Bezrobocie	4	3	4
4.	Długotrwała lub ciężka choroba	8	5	6
5.	Niepełnosprawność	4	8	9
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach:	22	26	19
	niepełnych	7	8	8
	wielodzietnych	2	1	1
7.	Przemoc w rodzinie	1	1	1
8.	Alkoholizm lub	0	0	0
	narkomania	0	0	0
9.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczalkowicach-Zdroju

Istotną rolę w pracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczalkowicach-Zdroju odgrywa praca socjalna. W ramach działań podejmowanych w środowisku pracownicy socjalni wspierają rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w szczególności poprzez udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych. Ponadto monitorują środowiska zagrożone trudnymi sytuacjami życiowymi, diagnozują problemy dziecka i rodziny, prowadzą systematyczne działania profilaktyczne, udzielają informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodzin, możliwościach i perspektywach poprawy stylu życia, jak również prowadzą współpracę z organizacjami pozarządowymi i instytucjami, zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie. Podejmowane są kompleksowe działania, ukierunkowane, m.in. na budowanie więzi społecznych, właściwe wypełnianie funkcji opiekuńczych, zapobiegające umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej. Działania mające na celu przywracanie i wzmacnianie zdolności opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach naturalnych stanowią jeden z podstawowych kierunków rozwoju systemu wspierania rodzin. Poniższa tabela wykazuje, że świadczenie pracy socjalnej przez pracowników socjalnych z roku na rok wzrasta. Coraz częściej rodziny z dziećmi wymagają dodatkowego wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów na różnych płaszczyznach. Kluczowe obszary działania pracowników socjalnych obejmują wsparcie emocjonalne i psychologiczne, pomoc materialną i socjalną, doradztwo i udzielanie wsparcia podopiecznym w trakcie załatwiania spraw administracyjnych w instytucjach i urzędach.

Tab.5 Praca socjalna świadczona w Ośrodku Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju w latach 2022-2024

Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną
2022	104	173	32
2023	127	206	41
2024	173	221	57

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju

Tab. 6 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	Liczba rodzin w 2022 roku	Liczba rodzin w 2023 roku	Liczba rodzin w 2024 roku
Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami	65	53	33
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. „Becikowe”)	33	9	10
„Za Życiem”	0	0	3
Świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego	14	14	10
Świadczenie rodzicielskie	7	8	3

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju

Świadczenia rodzinne mają na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka. Najwięcej uprawnionych rodzin z gminy Goczałkowice-Zdrój do otrzymania zasiłku rodzinnego było w roku 2022, najmniej w roku 2024. Niewątpliwie na znaczny spadek rodzin otrzymujących zasiłek rodzinny ma wpływ spełnienie kryterium dochodowego, które niezmiennie utrzymuje się od kilku lat na tym samym poziomie. Z powyższej tabeli wynika również, że spadła liczba rodzin otrzymująca świadczenie rodzicielskie oraz rodzin korzystających ze świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego. W roku 2022 najwięcej rodzin otrzymało jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka, natomiast znaczny spadek odnotowano w kolejnych latach. Prawo do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje osobom, których dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie niezmiennie od kilku lat nie przekracza kwoty 1922,00 zł, przez co wiele rodzin nie kwalifikuje się do otrzymania tego wsparcia.

Dzieci będące pod opieką Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju są objęte pomocą w formie dożywiania w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 oraz pomocą dla rodzin w formie zasiłku celowego na zakup żywności.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób i rodzin objętych pomocą w latach 2022-2024.

Tab.7 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Rodziny ogółem	Rodziny z dziećmi	Rodziny ogółem	Rodziny z dziećmi	Rodziny ogółem	Rodziny z dziećmi
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zadań zleconych	163	22	138	26	158	19
- zasiłek okresowy	48	6	44	6	27	4
- zasiłek celowy	126	22	112	26	89	19
Pomoc Państwa w zakresie dożywiania w formie posiłku w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023	7 (11 dzieci)	7	10 (16 dzieci)	10	13 (21 dzieci)	13

Pomoc Państwa w zakresie dożywiania w formie zasiłku celowego w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023	64	26	53	22	43	19
---	----	----	----	----	----	----

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju

Analizując powyższe dane zauważa się, że niewielka liczba dzieci korzystała z posiłku w placówkach oświatowych, jednakże ich rodziny były objęte pomocą finansową w formie zasiłku celowego na zakup żywności. Jak można zauważyć, dane statystyczne wskazują na spadek w roku 2024 i 2023 w odniesieniu do roku 2022 liczby rodzin, którym przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej, na co niewątpliwie wpływ miały różne czynniki, w szczególności była to poprawa sytuacji finansowej rodzin spowodowana wzrostem płac i świadczeń dla rodzin przy równoległym utrzymaniu się na jednym poziomie wysokości kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej.

Rodziny zamieszkujące w gminie Goczałkowice-Zdrój w ramach pomocy mogą także korzystać ze wsparcia w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ), współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), gdzie dystrybutorem jest Śląski Bank Żywności w Chorzowie. Celem programu jest przeciwdziałanie depriwacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, w tym dzieciom, oraz zapewnienie środków towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne.

Tab. 8 Liczba osób objętych pomocą Programu POPŻ 2014-2020 oraz Programu FEPŻ 2021-2027 w gminie Goczałkowice-Zdrój w latach 2022-2024

Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób ogółem	Liczba rodzin z dziećmi	Masa otrzymanych produktów żywnościowych
2022	69	165	22	407797 kg
2023	87	170	23	1564 kg
2024	66	130	17	6290,7 kg

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju

Zdarzają się sytuacje, że pomimo szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny zachodzi konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Konwencja o prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi, że „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegając na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub gdy jest to niezbędne w odpowiedniej instytucji”. Prawo to zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której zapisane jest, że „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą może być sprawowana w formie:

- rodzinnej
- instytucjonalnej

Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze w tym spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, a także rodzinne domy dziecka. Instytucjonalna pieczę zastępcza to natomiast placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki pre-adopcyjne. Gdy dochodzi do sytuacji, w której rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona, sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną. Aktualnie z terenu gminy Goczałkowice-Zdrój

w niezawodowej rodzinie zastępczej, w rodzinie zastępczej zawodowej i w spokrewnionej rodzinie zastępczej niezmiennie od 2022 r. przebywa łącznie 8 dzieci.

Zasadne i bardzo istotne jest podjęcie stosownych rozwiązań, które będą miały na celu zapobieganie rozszerzaniu się problemu jak również jego systematycznemu niwelowaniu. Udzielenie pomocy nie powinno ograniczyć się zatem tylko do sytuacji kryzysowych. Należy podejmować działania o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Głównym zadaniem i istotą działań pomocowych powinno być przeciwdziałanie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Należy za wszelką cenę dać dzieciom szansę na wzrastanie i uczenie się prawidłowych relacji rodzinnych i na szczęśliwe dzieciństwo.

Pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny realizują szereg zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej i ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, których celem jest dbanie o rodzinę jako naturalne środowisko wychowawcze. Na bieżąco monitorują sytuację rodzin z terenu gminy, szczególnie uwzględniając rodziny, w których istnieje zagrożenie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. W razie potrzeby pomagają w rozwiązywaniu wszelkich sytuacji kryzysowych tak, aby rodzina mogła prawidłowo funkcjonować.

Tab. 9 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminie Goczałkowice-Zdrój w latach 2022-2024

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2022	9	11
2023	10	12
2024	12	14

Źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju

Niezmiennie od 2022 r. w Gminie Goczałkowice-Zdrój zatrudnionych jest trzech asystentów rodziny. Ich rola, zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy to, opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, udzielanie wsparcia dzieciom czy podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. Jak wynika z powyższych danych ilość rodzin wymagających wsparcia w tym zakresie z roku na rok wzrasta.

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w latach 2022-2024 polegała na działaniach asystentów rodziny zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podejmowane przez nich działania stanowiły:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny,
- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem pieczy zastępczej,
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; wskazywanie, jak sprawnie można wykonywać obowiązki domowe; doradzanie w jaki sposób zarządzać środkami finansowymi;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- motywowanie do uczestnictwa w różnego rodzaju terapiach: terapii rodzinnej, terapii psychologicznej, terapii uzależnień,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- współpraca z nauczycielami, wychowawcami i pedagogami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych z dziećmi,
- wskazywanie sposobów wspólnego spędzania czasu z rodziną, aktywowanie do częstych kontaktów rodziców z wychowawcami,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- udział w ważnych wydarzeniach rodzinnych oraz pozaszkolnych formach aktywności dzieci,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,

- pomoc w terminowym realizowaniu spraw urzędowych przy wykorzystaniu uprawnień asystenta rodziny; towarzyszenie rodzinie i inicjowanie działań prawnych w celu uregulowań zaniedbań i wyjaśnienia sytuacji prawnej w sprawach rodzinnych;
- wspomaganie rodziny w zabezpieczeniu odpowiedniej specjalistycznej opieki medycznej i psychologicznej, towarzyszenie podczas wizyt lekarskich; motywowanie do systematycznego leczenia i zażywania leków zgodnie z zaleceniami lekarza, wspieranie w kontynuowaniu leczenia, udzielanie wsparcia emocjonalnego osobie chorej i członkom jej rodziny, również gdzie występuje problem długotrwałej choroby psychicznej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w rodzinach z problemem alkoholowym, w zakresie wzmocnienia rodziny;
- monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o jej członkach, okresowe sprawozdania do Sądu Rejonowego w Pszczynie III Wydział Rodzinny i Nieletnich o przebiegu współpracy z rodziną, bieżące informowanie sądu o niepokojących zdarzeniach w rodzinach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny; m. in. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie - Koordynatorem pieczy zastępczej, Poradnią Psychologiczną – Pedagogiczną, Komendą Powiatową Policji, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, Sądem Rodzinnym, Poradnią Leczenia Uzależnień, Pedagogami i wychowawcami dzieci w placówkach oświatowych.

W wyniku tych działań osiągnięto rezultaty tj. poczucie bezpieczeństwa socjalnego przez rodziny, zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i poprawa jakości opieki sprawowanej przez rodziców nad dziećmi. Wieloletnia praca asystentów rodziny od 2018 r. narastająco objęła 12 rodzin i w wielu przypadkach nie przynosi oczekiwanych efektów, nadal są rodziny z trudnościami wychowawczymi, które wymagają wsparcia w postaci różnych form, Ośrodek Pomocy Społecznej na bieżąco stara się wprowadzać różne rozwiązania pomocowe dla tych rodzin, jednakże nie zawsze są one skuteczne i wymagają stałej modyfikacji i wdrażania różnych innych rozwiązań, które nie przyniosły efektów. Działania realizowane przez asystenta rodziny powinny zmierzać do rozwiązania trudności rodziny w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz do poprawy ogólnego funkcjonowania rodziny w takim zakresie, aby nie potrzebowała ona wsparcia służb społecznych. W celu rozwiązania problemów rodziny, asystenci podejmowali różnorodne działania, jednak nie wszystkie problemy udało się rozwiązać. Przyczyny ich nierozwiązania spoczywały po stronie rodzin i wynikały z braku zaangażowania, niechęci rodziców do podejmowania działań zmierzających do poprawy sytuacji czy powrotu dzieci do rodziny biologicznej, uzależnieniem głównie od alkoholu, braku motywacji do poprawy swojej sytuacji. Pomimo wielu działań pomocowych podejmowanych na rzecz dziecka i rodziny, nadal występowały problemy i negatywne zjawiska społeczne, które w sposób pośredni bądź bezpośredni oddziaływały na rodzinę. Rodziny borykały się z wieloma problemami, które prowadziły do powstawania trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie były w stanie sobie samodzielnie poradzić wykorzystując własne środki, zasoby, uprawnienia i możliwości. Na skutek niewłaściwych wzorców wyniesionych ze środowiska rodzinnego, z roku na rok wzrasta bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przez co zwiększa się zapotrzebowanie na pomoc w kwestii przyznania asystenta rodziny. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny należy wymienić niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniebywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, konflikt między małżonkami, przemoc oraz alkoholizm jednego z rodziców. W związku z tym, bardzo ważną rolę z wychodzenia z trudnej sytuacji życiowej pełni asystent rodziny.

V. ANALIZA SWOT

Analiza strategiczna Gminnego Programu Wspierania Rodziny opracowanego na lata 2025-2027 pozwala zidentyfikować jego mocne i słabe strony oraz określić płynące z otoczenia szanse i zagrożenia umożliwiające lub hamujące planowane działania w realizacji programu

Mocne strony	Słabe strony
- wykwalifikowana kadra pracownicza - wzrost świadomości i wiedzy na temat	- złożoność problemów rodzin (przemoc, długotrwała choroba, niepełnosprawność,

wypełniania funkcji opiekuńczo wychowawczej przez rodziców - edukacja rodziców, poprawa samodzielnego funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych w społeczeństwie - współpraca międzyinstytucjonalna - systematyczne podnoszenie kompetencji zawodowych przez osoby działające na rzecz rodzin - dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez instytucje działające w obszarze wspierania rodziny - zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego - działalność Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - obowiązujące strategie, programy, akty prawne	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego) - problemy emocjonalne i edukacyjne dzieci, - zagrożenia uzależnieniami wśród dzieci i młodzieży (np. internet) - niski poziom świadomego rodzicielstwa - degradacja więzi rodzinnych - niewystarczające zaangażowanie oraz brak współpracy ze strony rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w zakresie poprawy wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych - niska aktywność zawodowa wśród osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej - brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych - wyuczona bezradność i roszczeniowość - uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów życiowych - nieumiejętne gospodarowanie środkami finansowymi i narastająca niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców - brak zainteresowania rodziców sposobem spędzania czasu wolnego z dziećmi
Szanse	Zagrożenia
- współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny i pracownikiem socjalnym - przystąpienie do projektu „Każda Rodzina się liczy” mającego na celu wzrost kompetencji społecznych i rodzicielskich - możliwość pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań - wzrost świadomości i wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej przez rodziców - zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej i cyberprzemocy - rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym	- rozpad związków (rozwoły, separacje) - obniżanie się aspiracji życiowych - negatywne wzorce zachowań społecznych - wzrost liczby rodzin, które nieprawidłowo realizują funkcje opiekuńczo-wychowawcze - uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy” - zaniedbania emocjonalne dzieci - występowanie zjawiska przemocy rówieśniczej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są rodziny i dzieci z terenu gminy Goczałkowice-Zdrój, a w szczególności rodziny przeżywające trudności opiekuńczo wychowawcze. Rodzina to miejsce gdzie młody człowiek uczy się swoich pierwszych ról życiowych, tworzą się więzi i kształtują się postawy społeczne oraz przekazywany jest system wartości i tradycje. Socjalizacja dziecka na wczesnym jego rozwoju stanowi podstawę jego późniejszego funkcjonowania w życiu. Dlatego tak ważne jest interdyscyplinarne działanie na wczesnym etapie przeżywanych rodzinnych problemów.

Program jest adresowany do wszystkich rodzin i dzieci zamieszkujących gminę Goczałkowice-Zdrój, a w szczególności:

- rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodziny, którym zostały odebrane bądź ograniczone prawa rodzicielskie;
- rodziny dysfunkcyjne;
- rodziny przeżywające chwilowe trudności opiekuńczo-wychowawcze

VII. CEL GŁÓWNY

Bezpieczne środowisko rodzinne w wyniku zastosowania odpowiedniego wsparcia związanego z prowadzeniem działań i tworzeniem warunków sprzyjających prawidłowemu realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

VIII. CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego poprzez dostęp do świadczeń i usług społecznych.
2. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez rodziców i modyfikacja ich spojrzenia na rolę jaką sprawują oraz ponoszą odpowiedzialność za los własnych dzieci i swojej rodziny.
3. Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny.

IX. REALIZATORZY

Głównym realizatorem, a zaraz koordynatorem Programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju. Realizację zadań nakierowaną na osiągnięcie założonych celów będzie prowadził Ośrodek przy współpracy:

- Urząd Gminy Goczałkowice-Zdrój;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA);
- Zespół Interdyscyplinarny (ZI) do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Goczałkowicach-Zdroju;
- Komenda Powiatowa Policji w Pszczynie;
- Placówki oświatowe (Szkoła Podstawowa , Przedszkole nr 1 i Przedszkole nr 2);
- Niepubliczny Zakład Opieki Medycznej HELIOS w Goczałkowicach-Zdroju;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie;
- Gminny Ośrodek Kultury w Goczałkowicach-Zdroju;
- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Goczałkowicach-Zdroju;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej- Sąd Rejonowy w Pszczynie;
- Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie;
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pszczynie

X. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Harmonogram realizacji przedstawia poniższa tabela:

Działania związane z celem	Podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego poprzez dostęp do świadczeń i usług społecznych			
Udzielenie pomocy finansowej, rzeczowej	OPS	Działania bieżące zgodne z przepisami	Pomoc państwa, dotacje do zadań

rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej		branżowymi	własnych, budżet Gminy
Organizowanie zajęć kulturalnych, edukacyjnych i innych form spędzania wolnego czasu	OPS, placówki oświatowe, GOK, firmy szkolące	Cały 2025 r.	Projekt UE, środki Gminy w ramach budżetu na dany rok
Monitorowanie sytuacji zdrowotnej, edukacyjnej i rodzinnej	Asystenci rodzinni, Ośrodek Zdrowia, placówki oświatowe, placówki zdrowia specjalistyczne	2025-2027	Projekt UE, środki Gminy w ramach budżetu na dany rok, program rządowy
Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcia terapii	Asystenci rodzinni, GKRPA, ZI, Policja, PCPR, Ośrodek Zdrowia	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok, środki GKRPA
Zabezpieczenie w budżecie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	OPS	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok
Zabezpieczenie środków finansowych na działanie ZI	OPS	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok, dotacja państwa, środki Gminy w ramach budżetu na dany rok
Zabezpieczenie wystarczającej ilości środków finansowych na realizację świadczeń dla rodzin	OPS	2025-2027	Środki własne Gminy w ramach budżetu na dany rok
Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego oraz rozpropagowanie miejsc gdzie można uzyskać pomoc	OPS, PCPR, Policja	2025-2027	Środki własne Gminy w ramach budżetu na dany rok
Szkolenie służb społecznych, rozwijanie umiejętności w tym zakresie, dalsze pogłębianie wiedzy branżowej	OPS, ZI	2025-2027	Środki własne Gminy w ramach budżetu na dany rok przekazane na ZI, programy rządowe
Zapewnienie interwencji superwizji oraz dostępu do	OPS	2025-2027	Środki własne Gminy w ramach budżetu na dany rok przekazane na

psychologa, leczenia uzależnień, terapii dla ofiar i sprawców przemocy, leczenia dysfunkcji psychicznych			ZI, programy rządowe
Motywowanie do podnoszenia własnych kompetencji i umiejętności opiekuńczych	Asystenci rodzinni, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2025-2027	Projekt UE, środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok, środki GKRPA
2. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez rodziców i modyfikacja ich spojrzenia na rolę jaką sprawują oraz ponoszoną odpowiedzialność za los własnych dzieci i swojej rodziny			
Diagnoza rodziny przeżywającej trudności	OPS- pracownicy socjalni, asystenci rodziny, PCPR, Sąd Rejonowy- kuratorzy, PCPR, placówki oświatowe- pedagog	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok, projekt UE, środki innych zaangażowanych instytucji
Kierowanie osób uzależnionych na leczenie	GKRPA, Ośrodek Zdrowia, Poradnia Zdrowia Psychicznego	2025-2027	Środki GKRPA, NFZ, środki państwa
Wprowadzenie do rodziny asystenta rodziny	OPS, Sąd Rejonowy	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok
Praca ZI na rzecz rodzin, w których występują problem przemocy	ZI, Policja, PCPR, Sąd Rejonowy, Prokuratura, placówki oświatowe, konsultant ds. przemocy, psycholog	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok do dyspozycji ZI, dotacja państwa
Motywowanie do udziału w zajęciach Szkoła dla rodziców	Asystenci rodzinni, pracownicy socjalni, pedagog szkolny	2025-2027	Środki Gminy w ramach posiadanego budżetu na dany rok
3. Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny.			
Zatrudnienie i finansowanie asystentów rodziny	OPS	2025-2027	Środki Gminy w ramach budżetu na dany rok, dotacja państwa

XI. EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

W wyniku przewidzianych działań spodziewane jest osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Poprawa sytuacji bytowej rodzin z dziećmi.
2. Poczucie bezpieczeństwa socjalnego.
3. Poprawa kondycji zdrowotnej somatycznej i emocjonalnej rodzin.
4. Zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców.

5. Podniesienie świadomości społecznej o dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych.
6. Podniesienie skuteczności działań na rzecz rodzin w kryzysie poprzez zintegrowanie pracy wszystkich służb do tego powołanych.
7. Zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu dla rodzin i dzieci.
8. Zwiększenie kompetencji służb realizujących wsparcie rodzin i dzieci.

XII. EWALUACJA, MONITORING I OCENA PROGRAMU

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach-Zdroju będzie co roku przedkładać Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu za poprzedni rok. Powyższe zostanie przedstawione w rocznym sprawozdaniu z działalności Ośrodka składanym na Radę Gminy w pierwszym kwartale nowego roku.

Program będzie na bieżąco i systematycznie monitorowany, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności i ewentualne zmiany w dalszej jego realizacji. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych. Bieżący wgląd w realizację programu i jego ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o dane statystyczne i opisowe zebrane od współrealizatorów programu. Sama ewaluacja będzie zaś miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych.

UZASADNIENIE

Zgodnie z treścią art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednym z kluczowych zadań własnych gminy jest opracowanie i realizacja gminnych programów wspierania rodziny.

W tym celu m.in. opracowuje 3-letnie programy wspierania rodziny, którego nadrzędnym celem jest rozwiązywanie problemów związanych z negatywnymi zjawiskami wynikającymi z trudności, które mają wpływ na zaburzenia w opiece i wychowaniu dzieci, rozwój działań profilaktycznych, zwiększenie świadomości społecznej w tych obszarach, a także przeciwdziałanie powstawaniu problemów oraz eliminowanie ich skutków.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 ma przede wszystkim poprawić sytuację dziecka i rodziny jak również jakość ich życia, wzmocnić poczucie bezpieczeństwa socjalnego, a także więzi rodzinne przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.